

Jaz bi tudi ali pustiti biti

Nina Cvar

»Rad bi postal vzor. Želim pokazati, da vsakdo od nas, ki svoje delo opravlja po svojih najboljših zmogljivostih, lahko doseže karkoli. (...) A pričakujem, da bo tudi družba opravila svoj delež,« je v enem od intervjujev dejal Pablo Pineda.

Pablo Pineda je eden tistih izjemnih posameznikov, ki se borijo za enakopravnejši, pravičnejši svet. Navkljub družbeni etiketi, težki prtljagi zbira stereotipov in predsodkov, katere širša družba nalaga na Downov sindrom, je uspešno končal študij pedagoške psihologije, prav tako pa si vseskozi neutrudno prizadeva za osveščanje in dekonstruiranje stigme. Slednjo vidna, predvsem pa nevidna družbeno-kulturna osišča pripenjajo na vse, česar ne poznajo, posledično pa tudi ne razumejo.

V filmu *Jaz bi tudi* (*Yo, también*, 2009), celovečernem prvencu Álvара Pastorja in Antonia Naharra, ki je med drugim prejel vrsto uglednih filmskih nagrad, Pineda nadaljuje z bojem zoper krivice manjšin, saj smo v pričujočem filmu priča vizualizaciji razgradnje družbeno-kulturnih nalepk in njihovih konsekvenc, često podpisanih s socialno izključenostjo, bodisi iztekajoče v hipokritski diskurz pokroviteljstva bodisi v diskurz jemanja pravice po zasedbi pozicije izrekanja o Drugemu. *Jaz bi tudi* je na tej sledi sproščen, a tudi trpek vizualni izsek iz Danielovega oziroma Pablovega vsakdana, ki se v ožjem družinskem kot tudi v širšem okolju neprestano sooča s krivičnimi diskurzi t.i. večinske kulture.

Tekoč scenarij, mestoma začinjen z duhovitimi dialogi, katerih funkcija je humorna dekonstrukcija nekaterih najbolj trdoživih predsodkov, povezanih z Downovim sindromom, gledalca popelje v Danielov notranji svet, pri čemer pa k občutku neposrednosti oziroma avtentičnosti prispeva snemanje s kamero »iz rok« oziroma skorajda že dokumentaristični dispozitiv in zrnata slika, uokvirjena z naravno svetlobo. Tako sicer fiktivna, a vendar prvoosebna pripoved zadobi povsem realističen podton, katere forma pa spričo izbire glasbene podlage in načinov kadriranja koketira z indiejem.

Četudi bi filmu lahko očitali, da z estetskega vidika pravzaprav ne prinaša ničesar izrazito novega in da marsikdaj prepisuje (uspešne) vizualne rešitve že videnega, smo priča nalezljivo posrečenemu svetlobnemu zapisu, ki mu uspe tematizirati nekatere ključne vidike osrednje tematike. Njegova dragocenost tako ni le v tem, da si ne jemlje pravice, da bi o *Danielu* govoril on (film), temveč izpoved prepusti Danielu oziroma Pablu Pinedi. Ta je namreč tisti, ki osrednjemu liku vdihne pristnost, s čimer pa tako rekoč postane osrednji gibalec filma, konec koncev pa tudi njegov rešitelj, saj mu skozi tovrsten tip ekranizacije omogoči, da ne pade v klišejsko reprezentacijsko past. Pablo Pineda namreč sam odmerja gledalčev pogled, saj ga vodi po svojem, pogosto osamljenem vsakdanu, pri čemer gledalcu, prek različnih življenjskih situacij, zlasti pa skozi ljubezensko razmerje z Lauro (odlično Lolo Dueñas), izpoveduje zgodbo prezrtih in izključenih, ki si v neskončno zamotanih meandrih krivičnih družbenih diskurzov le želijo biti.

K bližini z osrednjimi liki, katerih reprezentacija spričo zavedanja o kompleksnosti človekove narave, uhaja morebitni pavšalnosti, sočasno napadajoč še takšne in drugačne tabuje, pa ne nazadnje pripomore tudi izbira t.i. psiholoških planov. Zavaljo slednjih se namreč zdi, da gledalec z naslovnimi liki tako rekoč živi. Vdihuje njihovo žalost, čuti skupaj z njimi njihova križeva pota, a se tudi veseli njihove sreče, pa tudi uglasene pomirjenosti s svetom.

Jaz bi tudi ni pompozna zgodba, preprosto zgoščena v eshatološki filmski ep, kakršnih smo sicer vajeni v filmih, ki si tako rekoč z enim zamahom, z lažno humanistično skrbjo za naslovne protagoniste, želijo odkupiti za krivična ravnanja družbe z nerazumljenimi. *Jaz bi tudi* je film, ki v včasih humorni in spet drugič pretresljivi, vendar pa v venomer intimni maniri, govori o epskem boju vseh tistih, ki si zgolj želijo biti – biti v svetu enakosti, a združenih v različnosti.